

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ЗБОРНИК

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА

„ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ...“

ШТИП, 2017

ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

ПЕТТА НАУЧНО-СТРУЧНА ТРИБИНА

**„ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ...“
одржана на 6.10.2017 година**

Штип, 2017

За издавачот:

проф. д-р Соња Петровска, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки обор-Editoria Board:

проф. д-р Снежана Јованова-Митковска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Кирил Барбареев

Јазично уредување-LanguageEditor:

Весна Ристова (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување-Technical Editing:

доц. д-р Верица Јосимовска
доц. д-р Оливер Цацков

Дизајан на корица:

проф. д-р Никола Смилков

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

371.124(497.7)(062)

НАУЧНО-стручна трибина "Да се биде учител" (5 ; 2017)

Да се биде учител : зборник на трудови / Петта научно-стручна трибина,
06.10.2017. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за образовни науки,
2017. - стр.100: илустр.6; 25 см

Фусноти кон текстот. - Abstracts кон трудовите. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-470-3

а) Наставници - Улога и функција - Воспитно-образовен процес - Македонија -
Собири

COBISS.MK-ID [105522186](#)

СОДРЖИНА

Предговор	8
Соња Петровска ГЛОБАЛНИОТ КОНТЕКСТ УСЛОВУВА ПРОМЕНА НА УЛОГАТА/УЛОГИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС.....	9
Снежана Мирасчиева, Оливер Цацков ЗОШТО ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ – ПРИЧИНИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ	13
Т. А. Пачемска, Б. Ј. Тунеска, Г. Макридес, Л. К. Лазарова, М. Митева, С. Пачемска, З. Трифунов, Р. Тимовски МАТЕМАТИЧКА ДЕБАТА – ГЛАСОТ НА УЧЕНИКОТ - БАРАЊЕ ИЗВОНРЕДНОСТ ВО МАТЕМАТИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕКУ ПОДИГАЊЕ НА МОТИВАЦИЈАТА ЗА УЧЕЊЕ / ПРАКТИЦИРАЊЕ МАТЕМАТИКА	20
Марија Иванова УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ И МЕЃУЕТНИЧКАТА КОМПОНЕНТА ВО ЛЕКТИРНИТЕ ИЗДАНИЈА ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ	27
Елизабета Симоновска СОВРЕМЕНО ВРЕМЕ – СОВРЕМЕНИ УЧИТЕЛИ	33
Роза Николова ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ ... „СЕДУМТЕ ПРИНЦИПИ ДА СЕ БИДЕ НАСТАВНИК “	36
Снежана Јованова-Митковска СОВРШЕН УЧИТЕЛ – ЕНИГМА ИЛИ НЕШТО КОН ШТО ТЕЖНЕЕМЕ, СЕ СТРЕМИМЕ	42
Емилија Петрова Ѓорѓева СВЕТСКИ ИСКУСТВА ЗА НАСТАВНИКОТ И НЕГОВАТА ВОСПИТНА УЛОГА	47
Даниела Коцева УЧИТЕЛОТ И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈАТА.....	52

Киро Јорданов ПОДУЧУВАЊЕ И УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА 21ВИОТ ВЕК	58
Ирена Китанова , Емилија Петрова Ѓорѓева МОЖНОСТИ НА ИНТЕРКУЛТУРАЛНОТО ВОСПИТАНИЕ	66
Оливер Цацков МУЗЕИТЕ И НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА	70
Маријана Кротева ПРЕДИЗВИКОТ НА НАСТАВНИКОТ ПО АНГЛИСКИ ЗА СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБИ.....	76
6	
Данче Николовска Вратеовска ОБРАЗОВАНИЕТО, УЧИТЕЛОТ И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ И РАЗВОЈ.....	80
Трајче Стојанов РАЗВОЈ НА КРИТИЧКОТО МИСЛЕЊЕ КАКО КЛУЧЕН ПРЕДИЗВИК ЗА МАКЕДОНСКОТО МУЛТИКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ	84
Кирил Барбареев, Билјана Димковска ФИНСКИ ЛЕКЦИИ ЗА НАШИОТ ОБРАЗОВЕН СИСТЕМ.....	889
Јадранка Рунчева РЕФОРМСКИ ТЕНДЕНЦИИ ВО УНИВЕРЗИТЕТСКАТА НАСТАВА.....	95

РЕФОРМСКИ ТЕНДЕНЦИИ ВО УНИВЕРЗИТЕТСКАТА НАСТАВА

Јадранка Рунчева¹

¹Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип

Апстракт

Високото образование е важен сегмент во секоја земја и услов од кој зависи развојот на самата земја. Од квалитетот на наставата зависи какви индивидуи ќе се оформат, а самите индивидуи пак ја претставуваат сржта на општествениот прогрес. Поради тоа неопходно е континуирано унапредување на универзитетската настава и подигнување на нејзиниот квалитет. Квалитетна настава е наставата која обезбедува услови студентите да станат добро информирани и длабоко мотивирани граѓани кои можат да мислат критички, настава која од една страна ги оспособува студентите да научат како да учат, а од друга страна ја поттикнува нивната креативност, храброст и желба за континуирано учење. Еден од клучните фактори од кој зависи каква настава ќе се реализира се токму наставниците. За квалитетна настава се залагаат земјите потписнички на Болоњскиот процес. Република Македонија приклучувајќи се кон Болоњскиот процес се обврза дека ќе ги следи и реализира неговите препораки.

Клучни зборови: високо образование, настава, студенти, наставници

REFORM TRENDS IN UNIVERSITY TEACHING

Jadranka Runcheva¹

¹Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” Stip

Abstract

Higher education is an important segment in every country and it is a condition which effects on the development of the country. What kind of individuals the society will have, depends from the quality of teaching. These individuals represent the core of social progress. Therefore, it is necessary to continuously improve the university teaching and to raise its quality. Quality teaching is teaching that provides students with the opportunity to become well-informed and deeply motivated citizens who can think critically, a teaching which, on the one hand, enables students to learn how to learn, and on the other hand encourages their creativity, courage and desire for continuous learning. Teachers are one of the key factors which affects on teaching. For quality teaching advocate signatory countries of the Bologna process. The Republic of Macedonia, joining the Bologna Process, has committed itself to monitoring and implementing these recommendations.

Key words: higher education, teaching, students, teachers

Вовед

Високото образование се менува се со цел да одговори на очекувањата на заинтересираните страни и да одговори на општествените и економските промени. Промените во високообразовните системи во Европа потекнуваат од четири главни

области во општеството: економијата, демографијата, глобализацијата и телекомуникацијата (Eggins, 2003, стр. 117-122).

Во агендата за модернизација на високото образование објавена од страна на Европската комисија, покрај нагласените потреби од финансиски реформи и реформи кои ќе бидат насочени кон воспоставување и зајакнување на стратешки партнерства, посебно се нагласува и потребата од реформирање на наставата и тоа преку: создавање на флексибилни патеки за учење, студентот во центарот на наставата и поттикнувањето на мобилноста (The Gallup Organization, 2009, стр.4). Организацијата на универзитетската настава треба да биде во чекор со современото живеење и да знае да одговори на предизвиците кои ги носи новото време. Наставата треба да биде насочена кон студентот и да создава услови за самостојно истражување и непосредна активност на студентите.

Од потпишувањето на Болоњската декларација од страна на РМ во септември 2003 година, па се до ден денес, нашето високо образование постојано се реструктурира и реорганизира за да се подигне квалитетот на студиите и како такво да биде отворено, конкурентно, усогласено и препознатливо на европскиот пазар на академски услуги и пошироко. Иако факултетите веднаш пристапија кон дизајнирање на своите програми согласно Европскиот систем за акумулација и трансфер на кредити (ЕКТС), се уште нивните програми претрпуваат измени. Измените кои ги претрпуваат програмите се со цел да се намали доминантноста на енциклопедизмот, да се намали употребата на застарени методи и форми на работа и да се зголеми учеството на студентот во наставата.

Менување на начинот на учење и поучување

Ако денес предаваме на истиот начин на кој што предававме и вчера, тогаш нема да дозволиме да дојде утрешнината за нашите деца (Џон Дјуи). Наставникот мора да се движи со чекорот на општеството, со чекорот на научните достигнувања и на тој начин тој ги придвижува и студентите во денешницата и овозможува тие да бидат присутни во сегашноста.

Големите заложби за активно вклучување на студентот во наставата, донесуваат голема ангажираност и посветеност наставникот да ја организира наставата на начин поинаков од претходниот, да воведат нови методи и форми на работа, да му даде централно место на студентот во наставата. Ова со сигурност носи уште поголем ангажман на наставникот, иако неговата доминантност е намалена.

Според Kember & Kwan (како што е цитирано кај Henard и Lepince – Ringuet), наставниците имаат еден пристап во наставата, и тоа: во центарот да е содржината, или во центарот да е учењето.

Првиот тип на наставник, во наставата и предавањето гледаат главно како начин на пренесување на знаење, додека вториот тип на наставник, во предавањето и наставата гледаат како начин на олеснување на учењето. Разликите во пристапот кој го имаат овие наставници, води кон разлики и во наставните стратегии кои тие ги користат.

За постоењето на два типа на наставници говори и Usaci заедно со една група на автори во Implication of Bologna Process on the academic curriculum. An approach focused on student's perspective.

Имено, според нив постојат наставници кои сметаат дека нивната улога е само да го водат процесот на учење, да го контролираат пристапот до информации на студентите и кои го сметаат учењето како дополнителен процес. Многу веројатно е дека ваквите наставници ќе придонесат за површинско учење кај своите студенти, добиеното знаење ќе

биде привремено, генерализацијата на знаењето сиромашна и учењето „како да се учи“ минимално.

Од друга страна, пак постојат наставници кои го охрабруваат учеството на студентите во процесот на учење и се фокусираат на квалитетот на резултатите од учењето. Овде пак многу е веројатно дека овие наставници ќе поттикнат когнитивно подлабоко и побогато искуство од учењето кај нивните студенти (Usaci и др., 2010, стр. 526).

Една од најголемите промени во високото образование во текот на втората половина на дваесеттиот век е тоа што станува се повеќе насочено кон студентот. Усвојувањето на ЕКТС, како дел од Болоњскиот процес се движеше токму во оваа насока, имаше за цел да им помогне на високообразовните институции да го префрлат акцентот од традиционалните програми во кои во центарот е наставникот, кон програми насочени кон потребите и очекувањата на студентите. Новиот начин на организирање на наставата подразбира охрабрување на студентот да учи заедно со други лица преку дискусии и дебати, студентите да учат на тој начин што сами ќе поставуваат прашања и самостојно ќе доаѓаат до нивните одговори, а наставникот ќе ги води студентите, ќе поддржува современи форми на учење и ќе ги ангажира студентите во наставата.

Посочувањето на разликите кои постојат меѓу традиционалното и современото учење покажува и на тоа во кои насоки треба да се дејствува, кои се промени треба да се воведат, посебно кои се промени треба да ги воведат наставникот во својата настава, за да може да се постигне едно ниво на современо учење во универзитетската настава. Очигледно е дека промените не се едноставни и не се мали, со сигурност може да се каже дека тие бараат голема посветеност, ангажираност и подготвеност на наставникот за да ги постигне овие посакувани цели. Карактеристиките на традиционалното и современото учење се дадени во следнава табела.

Табела 1. Карактеристики на традиционалното и современото учење

Традиционално	Современо
<p>Постои минимална можност студентите да преземаат иницијатива, да се искажат и да бидат во директна интеракција со нивните врсници. Тие имаат минимална контрола над нивните студии</p>	<p>Студентите се охрабруваат да преземат иницијативи, централно место во нивното учење зазема самоизразувањето. Од огромна важност се дијалогот и интеракцијата со другите студенти</p>
<p>Студентите се индивидуални поединци и не постои или постои минимална интеракција помеѓу нив. Кога социјалната интеракција е присутна</p>	<p>Комуникацијата и соработката меѓу студентите претставува главен извор на учење. Студентите имаат слобода сами да формираат социјални групи за нивно</p>

таа обично се случува во формални (контролирани) ситуации. Студентите се охрабруваат да работат индивидуално и да се споредуваат со другите	понатамошно учење. Во рамки на групата истовремено се присутни и поддршката и предизвикот
Кога станува збор за развојот на студентите се мисли само на академскиот развој	Кога станува збор за развојот на студентите се мисли на нивниот: личен, општествен, морален, етички и академски развој
Површинско учење	Учење како да се учи
Курсевите се базираат на наставната програма која е организирана, дефинирана од страна на професорот	Курсевите се базирани на проблемите, идеите, интересите, потребите на студентите и професорите. Ова вклучува преговори, планирање, донесување одлуки, експериментирање и осмислување

Извор: Ashwin, P.(2006), Changing Higher Education, Oxon: Routledge

Создавањето на услови за реализирање на едно современо учење во високото образование е условено од бројни фактори, но сепак клучната улога во целиот тој процес ја има наставникот. Охрабрувањето, мотивирањето и истовремено олеснувањето на наставникот да одговори на предизвиците на новото време може да дојде од неколку страни.

Воведувањето на информациската и комуникациската технологија во образованието од една страна претставува еден од чекорите кој водеше кон застарување на традиционалното образование, а од друга страна беше поддршка и охрабрување на реализирањето на настава во чиј центар ќе биде самиот студент.

Денес, препораките кои се насочени кон модернизација на високото образование говорат дека интеграцијата на дигиталните технологии и педагогиите треба да претставува составен елемент на стратегиите за настава и учење на високообразовните институции (ЕС, 2014, стр. 30).

Земајќи во предвид дека премиот кон настава насочена кон студентот бара покреативен пристап во наставата и повеќе часови поминати на развивање на нови начини на работа, потребно е институциите да пронајдат начин да го мотивираат својот академски кадар да поминува онолку време колку што е потребно за креирање, евалуирање и редизајнирање на своите предметни програми. Потребно е да се насочи и мотивира академскиот кадар секаде каде што има можности и услови тој да заземе улога различна од улогата на экс-катедра наставник (Sursock & Smidt, 2010, стр. 48-49).

Настојувањето на наставниците да имаат повеќе време на располагање за истражувачка отколку за наставна работа може да се бара главно и во доминантните

политики кои акцент сепак главно ставаат на истражувачката продуктивност. За давањето приоритет на истражувањето наспроти квалитетната настава е дискутирано и пред повеќе од дваесет години кога во истражувањето спроведено од Оксфордскиот центар за развој на кадарот од високообразовните институции во Велика Британија е забележано дека во 38% од институциите не е остварено ниту едно унапредување кое се базира на реализирана квалитетна настава (Henard & Leprince-Ringuet, стр. 18).

Одредени поместувања на овој план може да се бараат кај помладиот академски кадар (се разбира во зависност од потпишаниот работен договор) каде истражувачките активности кои се јадро на самата професија, се дополнуваат и со наставни активности и обуки во насока на стекнување и унапредување на педагошките компетенции (Sursock & Smidt, 2010, стр. 48-49).

Имплементирањето на нови начини на учење и настава во високото образование е потенцирано и во извештајот до Европската комисија подготвен од членовите на работната група кои работеле на темата модернизација на високото образование. И во таа насока, една од упатените препораки е и поддршката која треба да ја дава Европската комисија на земјите членки за имплементирање на нови начини на учење и настава во високото образование (ЕС, 2014, стр. 25).

Важен сегмент кој треба да биде присутен и во иницијалното образование на наставниците и во нивното континуирано професионално усовршување е обуката која треба да ја добива кадарот во делот на дигиталната технологија и педагогијата (ЕС, 2014, стр. 33).

И покрај тоа што резултатите од истражувачките активности на наставниците се полесно мерливи, за разлика од активностите на наставниците во наставата, сепак во ниту еден момент не треба да се дозволи да се доведе до прашање квалитетот на наставата. Квалитетна настава е таа која обезбедува услови студентите да станат добро информирани и длабоко мотивирани граѓани кои можат да мислат критички. Квалитетната настава ги оспособува студентите да научат како да учат, ја поттикнува нивната креативност, храброст и желба за континуирано учење. Овие придобивки кои ги носи квалитетната настава се доволна причина сите засегнати страни и учесници во високото образование да ги вложат своите сили и да обезбедат нејзино остварување. Овие придобивки се и доволна мотивирачка сила која треба да ги движи наставниците кон континуирано залагање за унапредување на универзитетската настава.

Литература

- Ashwin, P. (2006), *Changing Higher Education*, Oxon: Routledge
- Eggins, H. (2003), *Globalization and Reform in Higher Education*, Glasgow: Bell & Bain Ltd стр. 117-122
- European Commission. (2014). *Report to the European Commission on New modes of learning and teaching in higher education*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Henard, F. & Leprince-Ringuet, S. *The path to quality teaching in higher education*. Преземено на 1 декември 2017 од: <https://www1.oecd.org/edu/imhe/44150246.pdf>
- Sursock, A., Smidt, H. (2010), *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education*, Brussels: European University Association.
- The Gallup Organization, (2009). *Students and Higher Education Reform. Survey among students in higher education institutions, in the EU Member States, Croatia, Iceland,*

Norway and Turkey. Преземено на 12 мај 2010 г. од http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_260_en.pdf

- Usaci, D., Norel, M., Niculescu, R.” и др”, *Implication of Bologna Process on the academic curriculum. An approach focused on student's perspective*. Преземено на 10 ноември 2010 г. Од <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2009/vouliagmeni/ACCMM/ACCMM2-21.pdf>